

Aikamatka Jyväskylän seminaarin mallikouluun

Jyväskylän seminaarin tyttöharjoituskoulun laskentotunti 1910-luvulla nykyisessä Historica-rakennuksessa Seminaarinmäellä. Opettajana on Viivi Särkkä. Tiedemuseon kuva-arkisto.

Opetusmateriaalia opettajalle
Soihdun perusnäyttelyyn
1.-luokkalaisille

1. OPETUSMATERIAALISTA

Tämä opetusmateriaali on suunniteltu peruskoulun 1.-luokkalaisten ja heidän opettajiensa käyttöön. Opettajat voivat vapaasti käyttää materiaalia tullessaan luokkansa kanssa vierailulle Jyväskylän yliopiston tiedemuseon Näyttelykeskus Soihdussa sijaitsevaan *Oi kuvatuksia ja mielijuhteita!* -perusnäyttelyyn. Näyttely esittelee Jyväskylän yliopiston ja sitä edeltäneiden Jyväskylän kasvatusopillisen korkeakoulun (1934–1966) ja Jyväskylän seminaarin (1863–1937) historiaa.

Opetusmateriaali tarjoaa oppilaille **hauskan, opettavaisen ja aktivoivan tavan tutustua kulttuuriperintöön** koulunkäynnin historian osalta. Suunnittelun lähtökohtana on ollut Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet sekä **laaja-alaisen osaamisen osa-alueet**, joista tässä opetusmateriaalissa toteutuvat erityisesti seuraavat:

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

L4 Monilukutaito

L6 Työelämä ja yrittäjäyys

Suunnittelussa on lisäksi huomioitu Perusopetuksen opetussuunnitelmaan kirjattu **perusopetuksen kulttuuritehtävä** sekä oppimiskäsitys, jonka mukaan oppilas on vuorovaikutuksessa toisten kanssa oppiva **aktiivinen toimija**. Opetusmateriaali tukee myös oppilaiden **ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojen kehitystä**. Opetusmateriaalia hyödyntämällä oppilaat pääsevätkin paitsi tutustumaan kulttuuriperintöön myös toteuttamaan luontaista aktiivisuuttaan ja harjoittamaan vuorovaikutustaitojaan luovuutta, kädentaitoja sekä ajattelua ja yhteistyötä vaativissa ja niitä kehittävässä tehtävissä.

2. SOIHDUSSA

Mitä Soihdussa tehdään?

Soihdun perusnäyttelyssä oppilaat pääsevät pienissä ryhmissä suorittamaan **kuusi erilaista rastitehtävää**, joiden pariin oppilaat suunnistavat ryhmittäin Soihdusta saatavan **kuvasuunnistusmateriaalin** avulla. Rasteilla oppilaat tutustuvat siihen, millaista eri oppiaineiden opetus on Jyväskylän seminaarin mallikoulussa ollut. Tehtävät tukevat erityisesti **äidinkielen ja kirjallisuuden, kuvataiteen, matematiikan ja liikunnan** oppiaineiden opetusta. Jokaiselta rastilta löytyy kaikki rastitehtävän suorittamiseen tarvittava materiaali, joten opettajan ei tarvitse varata erityistä materiaalia mukaan tullessaan luokkansa kanssa Soihtuun.

Miten päästään alkuun?

Soihdussa opettaja voi ensin ohjata oppilaat istumaan perusnäyttelyn etualalla sijaitsevaan katsomoon ja kertoa heille pienen tehtäviin orientoivan tarinan Jyväskylän seminaarista:

Jyväskylään perustettiin yli 150 vuotta sitten Jyväskylän seminaari. Se oli Suomen ensimmäinen opettajaseminaari, ja siellä opiskelleet mies- ja naisoppilaat valmistuivat kansakoulunopettajiksi. He harjoittelivat opettamista seminaarin mallikoulussa, jossa 5–15-vuotiaat oppilaat kävivät kansakoulua ja opettelivat monia erilaisia oppiaineita, kuten äidinkieltä, laskentaa, käsitöitä ja voimistelua, joihin tekin pääsette nyt tutustumaan!

Tarinan jälkeen oppilaille jaetaan **roolivaatteet** (esiliina tai liivi), jotta oppilaat pääsevät eläytymään seminaarin mallikoululaisen rooliin. Tämän jälkeen oppilaat jaetaan **kuuteen ryhmään** rastien lukumäärän mukaan (3–4 oppilasta/ryhmä). Jokaiselle ryhmälle jaetaan **kuvasuunnistusmateriaali**. Ryhmille jaettavissa suunnistusmateriaaleissa on eri aloitusnumerot, joiden perusteella ryhmät suunnistavat ensimmäiselle rastilleen.

Rastitehtävien suorittamiseen on aikaa noin **10 minuuttia/rasti** eli koko museovierailuun kannattaa varata aikaa **reilu tunti**. Opettaja valvoo rasteilla kuluvaa aikaa ja ilmoittaa oppilaille opettajan soittokellolla, kun on aika suunnistaa seuraavalle rastille. Rasteille suunnistetaan numerojärjestyksessä. Numerot on sijoitettu näyttelyyn niin, että oppilaat joutuvat hieman etsimään niitä mutta ne ovat selvästi oppilaiden nähtävillä.

Jokaisella rastilla on lyhyt, korkeintaan muutaman tavutetun sanan mittainen ohjeistus rastin tehtävästä. Tämän vuoksi **materiaali soveltuu parhaiten käytettäväksi kevätlukukaudella**.

Luku- ja kirjoitustaitoa kehittävänä tehtävänä oppilaat keräävät näyttelystä kirjaimia Soihdusta saatavaan tehtäväpaperiin. Kirjaimet löytyvät rastinumeroiden yhteydestä ja niistä muodostuu sana FRÖBEL.

3. RASTITEHTÄVISTÄ

1. Voimistelu

Tällä rastilla oppilaat pääsevät tekemään voimisteluliikkeitä seminaarin mallikoululaisten tapaan. Rastilta löytyy kangaspussi, josta oppilaat nostavat kuvakortteja voimisteluliikkeiden malliksi. Kuvissa voimisteluliikkeitä suorittavat seminaarin mallikoulun oppilaat. **Rastitehtävä kehittää oppilaiden kehonhallintaa sekä kuvanluku- ja yhteystyötaitoja.** Rasti sijaitsee perusnäyttelyn katsomon läheisyydessä, joten rastilla on hyvin tilaa erilaisten liikkeiden suorittamiseen.

Voimistelu oli yksi Jyväskylän seminaarissa ja mallikoulussa opetetuista oppiaineista. Jyväskylän seminaarin perustaja **Uno Cygnaeus** korosti voimistelun ja terveysopin tehtäviä terveyden kohottajana, ja seminaarin voimistelunopetuksen tehtävänä olikin innostaa tulevia opettajia liikuntaan ja sen harrastukseen, jotta koko kansa voitaisiin vähitellen saada mukaan liikkumaan.

2. Fröbelin palikat

Rastin varustukseen kuuluu Fröbelin palikoita, joilla oppilaat pääsevät rakentelemaan erilaisia muotoja ja rakennelmia kangaspussista nostettavien tavutettujen sanakorttien mukaisesti. **Rasti kehittää oppilaiden lukutaitoa, luovuutta, hahmotuskykyä ja hienomotorisia taitoja sekä toimimista yksin ja ryhmässä.**

Fröbelin palikat ovat osa **Friedrich Fröbelin** (1782–1852) kehittämiä lasten toiminnallisia työ- ja leikkilahjoja. Fröbel oli varhaiskasvatuksen uranuurtaja, jonka pedagogiikassa korostetaan lasten omatoimisuuden ja luonnollisen kehityksen tukemista. Fröbelin mukaan leikki oli lasten luonnollinen oppimistapa, jota aikuisten tuli toteuttaa lasten ehdoilla.

Sekä **Uno Cygnaeus** että seminaarin yhteydessä toimineen lastentarhan pitkäaikainen opettajatar **Christina Nappa** olivat tutustuneet Fröbelin pedagogiikkaan Saksassa, ja siten erilaiset leikkilahjat otettiinkin käyttöön seminaarin lastentarhassa alusta saakka.

3. Mallista piirtäminen

Tällä rastilla oppilaat pääsevät harjoittelemaan mallista piirtämistä. Rastilta löytyy kaikki piirtämiseen tarvittava materiaali. **Tavoitteena on kehittää oppilaiden muotoaistia, silmän tarkkuutta ja hienomotorisia taitoja sekä tutustuttaa oppilaat perinteiseen piirustustapaan.**

Piirustus oli yksi Jyväskylän seminaarin oppiaineista, jonka opetuksessa korostettiin muotoaistin ja silmän tarkkuutta. Seminaarin oppilaat harjoittelivat piirustuksen tunneilla mallista piirtämistä eli **piirtämistä luonnon mukaan**. Piirustusmalleina käytettiin esimerkiksi luonnontieteen tai matematiikan opetuksessa käytettyjä välineitä.

4. Käsiyöt

Tällä rastilla oppilaat pääsevät harjoittelemaan erilaisia käsitöitä. Rasti sisältää pääasiassa neule- ja virkkuutöitä, joita oppilaat pääsevät jatkamaan taitojensa mukaan. **Tavoitteena on tutustuttaa oppilaat perinteisiin käsitöihin, joiden myötä myös hienomotoriset taidot kehittyvät.**

Uno Cygnaeuksen pedagogiikassa korostui käsityön kasvattava merkitys. Käsiyöt olivat yksi tärkeimmistä oppiaineista Jyväskylän seminaarissa. Cygnaeus nosti käsiyöt muiden oppiaineiden yläpuolelle, sillä hänen mukaansa käsityöopetus kehitti älyä ja tahtoa sekä ohjasi järjestykseen, huolellisuuteen ja järjestelmällisyyteen.

Vuoden 1866 kansakouluasetuksen myötä käsitöistä tuli Suomessa pakollinen kouluaine ensimmäisenä Euroopassa. Seminaarilaisten käsiyöt herättivät huomiota kansainvälisesti.

5. Kirjoittaminen rihvelitauluun

Tällä rastilla oppilaat harjoittelevat kirjoittamaan rihvelitauluille. Käyttämällä rihvelitauluja, liituja ja mahdollisesti kaunokirjoitusmalleja kirjoittamiseen oppilaille avautuu tilaisuus tutustua vanhoihin kouluvälineisiin, kirjoitustapoihin ja kirjainmalleihin. **Rasti harjoittaa oppilaiden kirjoitus- ja lukutaitoa sekä hienomotorisia taitoja.**

Käsin kirjoittamisen opettamiselle annettiin aiemmin suuri merkitys, ja kaunokirjoitus kuului omana oppiaineenaan lukujärjestykseen. Opetuksessa käytettiin erilaisia kirjasinmalleja.

6. Fortuna

Tällä rastilla oppilaat pääsevät harjoittelemaan yksinkertaisia laskutoimituksia pelaamalla perinteistä Fortuna-peliä. **Laskuharjoitusten lisäksi oppilaat pääsevät harjoittelemaan myös oman vuoron odottamista ja ryhmässä toimimista.**

Fortunan on kehittänyt **Juho Jussila** (1874–1947). Hän valmistui Jyväskylän seminaarista kansakoulunopettajaksi vuonna 1896 ja toimi Jyväskylän seminaarin poikaharjoituskoulun yliopettajana vuosina 1911–1937. Opetustyön lisäksi Jussila oli suomalaisen leikkikaluteollisuuden uranuurtaja, jonka leikkikaluissa on aina korostunut kasvatuksellinen näkökulma. Fortunasta tuli 1920-luvun lopulla menestyvä vientituote.

Jyväskylän seminaarin poikaharjoituskoulun oppilaita 1920-luvulla opettajansa Elli Lujamon (vas. takana) ja opetusharjoittelijoiden kanssa nykyisen Seminarium-rakennuksen portailla. Tiedemuseon kuva-arkisto.

AIKAMATKA

Jyväskylän seminaarin mallikouluun

Soihdun perusnäyttely

1. luokka

RASTIEN SIJAINNIT

